

УДК 378.015.31:364-43]:316.77

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2026-1-122-129>

Невеля Анастасія Олександрівна,

аспірантка

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,

м. Київ, Україна.

anastasiianevelia@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0003-7000-5253>

ВПЛИВ ЗМІ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ

Вступ. Нові інформаційні і цифрові технології зумовлюють стрімкі соціальні зміни у технологічному розвитку окремих країн, світу в цілому, відносинах і комунікаціях між людьми та різними соціальними групами. Віртуальний простір впливає на формування цінностей та світогляду сучасної людини. Людина живе в потоці інформації, продукує й використовує різні цифрові й інформаційні технології, стає все більше залежною від них. Разом з тим, у цифровому світі технологічні здобутки все частіше використовуються для маніпулювання масовою свідомістю, здійснення впливу на ціннісні орієнтири людини.

Поняття «вплив ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників» поєднує у собі такі ключові поняття, як: вплив, ЗМІ, ціннісні орієнтири та соціальний працівник.

Зазначимо, що цінності і ціннісні орієнтації особистості стали предметом досліджень різних галузей гуманітарного знання, таких як філософія (В. Андрущенко, В. Кремень та інші), психологія (Г. Балл, М. Боришевський, С. Максименко, Т. Яценко та інші), педагогіка (І. Бех, В. Вербець, О. Коберник, В. Сухомлинський та інші) тощо.

Проблеми формування цінностей та ціннісних орієнтирів особистості також розглядали І. Боженко, О. Зазимко, О. Злобіна, У. Михайлишин, О. Пенькова, С. Саяпіна, Л. Сохань, В. Тихонович, О. Трухан, В. С. Фуркало, В. І. Фуркало та ін.

Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників розкрита у працях

А. Капської, І. Зверєвої, О. Беспалько, Р. Вайноли, О. Карпенко та ін.

Ролі і значенню медіа у сучасному світі, питанням інформаційного простору, інформаційної війни присвятили свої праці В. Владимиров, В. Лисенко, О. Караман, В. Карпенко, В. Курило, С. Савченко, О. Савченко та ін.

Поняття впливу аналізувалося у психологічному (О. Брик, С. Ніколаєнко, В. Скребець, Я. Чаплак, І. Шлімакова та ін.) й педагогічному (І. Бех, І. Воронюк, О. Завгородня, І. Садова та ін.) аспектах.

Разом з тим сутність і зміст поняття «вплив ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників» ще не було досліджено і визначено.

Мета даної статті полягає у розкритті сутності і змісту міждисциплінарного поняття «вплив ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників».

Виклад результатів дослідження.

У процесі дослідження ми дійшли висновку, що поняття «вплив ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників» є міждисциплінарним, а його зміст будується на аксіологічному, психологічному, технологічному, педагогічному та соціальному аспектах.

Аксіологічний аспект відображає сучасні підходи до структури цінностей особистості та її ціннісних орієнтирів; психологічний аспект відображає сутність впливу на формування цінностей і ціннісних орієнтирів особистості; технологічний – засоби впливу, зокрема такий засіб впливу як сучасні ЗМІ;

педагогічний аспект відображає процес підготовки майбутніх соціальних працівників, який уможлиблює організацію цілеспрямованого впливу ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників; соціальний аспект дозволяє проаналізувати специфіку й особливості професійної діяльності соціального працівника в аксіологічному аспекті як діяльність соціального служіння.

Узагальнення основних підходів науковців до визначення змісту понять «цінності» і «ціннісні орієнтації», дозволяє зробити висновок, що цінністю можна вважати все те, що може цінувати особистість, що є для неї значущим і важливим. Власне, йдеться про ту роль, яку предмет чи явище можуть відігравати в життєдіяльності людей із точки зору їхніх потреб, інтересів, цілей. Те, що для однієї людини може бути цінністю, інша людина може недооцінювати, а то й зовсім не вважати цінністю, тобто цінність завжди суб'єктивна (Виховання цінностей особистості: європейський вектор та національний контекст, 2023).

Ціннісні орієнтації розглядаються як: ставлення особистості до носія життєвих цінностей; ставлення особистості до об'єктів навколишньої дійсності; прагнення особистості до життєвих цінностей; спрямованість особистості на цінності; уявлення особистості про життєві цінності; стійку установку особистості на життєві цінності; регулятор життєдіяльності людини.

Ми вважаємо, що погляд на цінності як регулятор життєдіяльності людини є найбільш продуктивним з точки зору активності людини, її самореалізації і самоствердження у житті і професійній діяльності (Ніколенко, 2018, с. 165).

Також важливою для нашого дослідження є думка про соціальне значення ціннісних орієнтацій, з якою ми повністю погоджуємося. Цінності виконують роль регуляторів суспільної життєдіяльності людини. Виступаючи елементом моральної свідомості, ціннісні орієнтації відображають не тільки корінні інтереси та основні цінності людського буття, а й формують більш чи менш чіткі уявлення сучасної людини про сенс життя, людяність, співчутливість (Ніколенко, 2018, с. 165).

Щодо здійснення впливу на формування ціннісних орієнтирів особистості, то варто зазначити, що категорія впливу є однією з найбільш часто вживаних як у теоретичному, так і в прикладному аспектах психологічних досліджень. Аналізуючи мовленнєвий аспект поняття «вплив» зазначають, що вплив – це дія, яку певна особа чи предмет або явище виявляє стосовно іншої особи чи предмета; впливати означає діяти певним чином на кого-, що-небудь (Шлімакова, 2017).

Досить часто при трактуванні поняття вплив вчені звертаються до поняття «взаємодія», пропонуючи розглядати «взаємодію» як філософську категорію, що відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їхню взаємну обумовленість, зміну стану, взаємопереходи, а також породження одним об'єктом іншого (Шлімакова, 2017).

Вплив також визначається як: процес (дія, акт), що викликає якісні та/чи кількісні зміни матеріального і духовного субстрату в ознаках фізичного, біологічного чи психічного прояву. Важливою складовою впливу є спонукальна функція до дії. Також найважливішими ознаками впливу є прийняття і дієвість. Людина впроваджене через вплив приймає до дії, або по-іншому, дія, активність, вчинок, поведінка чи діяльність тепер уже здійснюються у відповідності до змісту і спрямованості, що плінуть від впливу (Шлімакова, 2017).

Психологічний вплив розглядається як вплив на стан, думки, емоції та поведінку іншої людини з наданням їй права і часу відповісти на вплив. Психологічний вплив завжди є невіддільним від соціального контексту, оскільки саме цей контекст визначає зміст, і форму психологічного впливу. Психологічний вплив, як правило, супроводжує всі інші види впливу (фізичний, економічний, організаційний) (Брик, 2019). Багато вчених дотримуються саме цієї думки. Отже, будемо вважати, що психологічний вплив – це вплив на стан, думки, почуття і дії іншої людини за допомогою виключно психологічних засобів. Вплив, коли адресату надається можливість й час зреагувати на дії ініціатора комунікації (Богуславська, 2016).

Зазначимо, що психологічні впливи, як пишуть С. Ніколаєнко, Св. Ніколаєнко, можуть бути класифіковані: 1) за критерієм ступеня складності розрізняють простий і складний психологічний вплив; 2) за критерієм спрямованості психологічний вплив може бути індивідуальним або соціально-психологічним; 3) за критерієм форми здійснення психологічний вплив може бути відкритим, закритим (неочевидним) і комбінованим; 4) по технічній оснащеності розрізняють неінструментальні та інструментальні психологічні впливи; 5) за критерієм функціональної форми розрізняють виховний, управлінський, пропагандистський психологічні впливи (Ніколаєнко, Ніколаєнко, 2011).

Можна зробити висновок, що вплив ЗМІ відповідає абсолютно всім критеріям класифікації психологічних впливів.

В інтегративній структурі психологічного впливу виокремлюються: 1) суб'єкт психологічного впливу; 2) об'єкт психологічного впливу; 3) цілі психологічного впливу; 4) дії в структурі психологічного впливу; 5) результати психологічного впливу (Ніколаєнко, Ніколаєнко, 2011).

Звернемо увагу на те, що психологічний вплив – це такий вид впливу, що здійснюється стосовно суб'єкта (індивідуального чи групового) і викликає причинно-наслідкові зміни в його психіці й опосередковано в його поведінці. Причиною вказаних змін може бути все, що нас оточує в повсякденному житті: окремі люди, групи людей і суспільство в цілому, природа (тваринний і рослинний світи), предмети, різноманітні випромінювання і так далі, тобто все те, що тією чи іншою мірою здійснює на нас вплив, викликаючи зміни в нашій життєвій активності (Чапак, 2011).

Також у науковій літературі зустрічаємо поняття педагогічного впливу. Так, розділ монографії О. Завгородньої присвячено особистісним аспектам педагогічної взаємодії в контексті проблеми здійснюваного учителем свідомого і несвідомого впливу на учнів. Авторка розробила інтегративну модель психологічної підтримки вчителя як суб'єкта впливу на учня (Завгородня, 2019).

У найбільш загальному розумінні успішний педагогічний вплив, на думку І. Воронюк, полягає в ініціюванні відносно стійких змін в учнях, а саме: досягнення змін реальної міжособистісної поведінки; досягнення змін індивідуального семантичного простору особистості дитини (знань); досягнення стійкості знань і базових навчальних умінь в межах навчальних предметів; досягнення змін у системі цінностей особистості; засвоєння учнем базової психологічної структури діяльності, як основи саморозвитку і самореалізації у житті; засвоєння соціального досвіду взаємодій від міжособистісних, сімейних до організаційних, економічних, політичних та ін. (Воронюк, 2011). Отже, педагогічний процес на рівні окремих актів впливу – це формування конкретних складових особистості, з акцентом на семантичних і операційних.

Для нашого дослідження вагомою є думка, що з позиції системної методології важливо розширити розуміння результату педагогічної роботи як утворення підсистеми складових особистості, що мають взаємо інтегрований характер – знання, уміння, отримані з навчальних предметів, в дійсності будуються як змішані та взаємно проникаючі підсистеми знань і вмінь, що й відбувається при підготовці майбутніх соціальних працівників.

Педагогічні впливи класифікують за рядом критеріїв: за змістом; за глибиною, дієвістю ефективністю та довготривалістю ефектів впливу; за педагогічним вираженням (вербальні та невербальні, комбіновані); за інтенсивністю та складністю (Садова, 2013).

Виділяють три стратегії впливу, в основі яких лежать відповідні парадигми, їх аналіз дуже важливий, бо результати реалізації – принципово різні, а це необхідно враховувати при аналізі практичної діяльності педагога: імперативна, маніпулятивна та розвивальна (Садова, 2013).

Найбільш продуктивною, на нашу думку, є розвивальна стратегія педагогічного впливу (суб'єкт-суб'єктна), умовою реалізації якої є діалог (Садова, 2013).

Формування цінностей і ціннісних орієнтирів набуває важливого значення для майбутніх соціальних працівників, оскільки соціальний працівник працює з усіма верствами населення.

Підготовка майбутніх соціальних працівників здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014) (Закон України № 1556-VII «Про вищу освіту», 2014), Закону України «Про освіту» (2017) (Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту», 2017), Постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.15 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (Постанова Кабінету Міністрів України, 2015), Національної рамки кваліфікацій (Національна рамка кваліфікацій, 2025). Стандарт вищої освіти: другий (магістерський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Магістр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота (Стандарт вищої освіти: другий (магістерський) рівень вищої освіти, 2019).

Соціальний працівник – це фахівець, здатний розв’язувати складні спеціалізовані задачі та прикладні проблеми соціальної сфери або у процесі навчання, у тому числі управління соціальними процесами та процесами, що мають місце в індивідуальному розвитку особистості, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов, та зорієнтованих на подальшу фахову самоосвіту.

Серед загальних компетентностей соціального працівника зазначаються такі, як: здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, 2019).

Отже, ціннісні орієнтири соціального працівника мають вагомe значення для їх перенесення у площину професійної діяльності з населенням, особливо молоддю і дітьми.

Відповідно до мети нашої статті ми розглядаємо вплив на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників, який здійснюється ЗМІ.

Відповідно до Закону України «Про медіа» діяльність у сфері медіа ґрунтується на принципах свободи вираження поглядів і переконань, свободи поширення, обміну та отримання інформації, свободи діяльності суб’єктів у сфері медіа, у тому числі вільного визначення змісту інформації (Про медіа: Закон України, 2022).

У Статті 5 Закону «Основні завдання державної політики у сфері медіа» серед основних завдань державної політики у сфері медіа є: сприяння розвитку державної мови; захист користувачів інформації, особливо дітей, від шкідливого впливу інформації. Закон України «Про медіа» набув чинності 31 березня 2023 року та офіційно закріпив новий термін «медіа» як відповідник терміну «ЗМІ» (Про медіа: Закон України, 2022).

Закон «Про медіа» спрямований на забезпечення реалізації права на свободу вираження поглядів, права на отримання різнобічної, достовірної та оперативної інформації, на забезпечення плюралізму думок і вільного поширення інформації, на захист національних інтересів України та прав користувачів медіа-сервісів.

ЗМІ поділяють на традиційні медіа (телебачення, радіо, преса, кіно, частково електронні видання) та нові медіа, що розповсюджують інформацію за допомогою передових цифрових технологій (передусім соціальні мережі, блоги, подкасти, стрімінгові сервіси та мобільні додатки). Головними характеристиками нових медіа є інтерактивність, мультимедійність, персоналізація, глобальність і миттєвість поширення інформації (Савченко, 2023).

Отже, під засобами масової інформації (ЗМІ, медіа) будемо розуміти засоби поширення масової інформації у будь-якій формі, які періодично чи регулярно виходять у світ під

редакційним контролем та постійною назвою як індивідуальною ознакою. За класифікацією ми будемо розглядати як традиційні медіа, так і нові медіа.

Пріоритет у дослідженні ми віддаємо новим медіа, які найбільш поширені серед молоді.

Висновки. Проведений термінологічний аналіз різних аспектів (аксіологічного, психологічного, технологічного, педагогічного та соціального) міждисциплінарного поняття «вплив ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників» дозволяє визначити зміст і розкрити сутність такого поняття.

Вплив ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників ми будемо розуміти як суб'єкт-об'єктну взаємодію людини у медійному просторі із традиційними і новими медіа, яка спричиняє зміни у стані, думках, емоціях, особистісній і професійній поведінці майбутніх соціальних працівників, відзначається дієвістю, ефективністю, довготривалістю ефектів та результативністю – досягнення змін у ціннісних орієнтирах майбутніх соціальних працівників, їх міжособистісній поведінці, прийнятті нового значення (сенсу) щодо сутності явищ реальної дійсності з трансформацією його в особистісний сенс.

Література

1. Богуславська О. Г. Психологічний вплив та засоби протидії небажаному впливу: практичні аспекти. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. № 67. С. 203–213. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2016.86757>
2. Брик О. М. Психологія впливу: ключові поняття теми. *Психолого-педагогічний практикум : методичний посібник* / рец.: Гірник А. М., Копець Л. В. Київ : Дірект Лайн, 2019. Ч. 4. С. 13–18. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e0480024-2304-413a-9e52-43e5f53588a0/content>
3. Про медіа : Закон України № 2849-IX від 13.12.2022 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2023, № 47-50, ст. 120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20>
4. Виховання цінностей особистості: європейський вектор та національний контекст : кол. моногр. / Н. Безлюдна, В. Бойченко, О. Бялик та ін.; за ред. О. М. Коберника. Умань : Візаві, 2023. 392 с.
5. Воронюк І. В. Психолого-педагогічний вплив учителя на учнів як інтегральна складова успішності викладацької діяльності. *Наука і освіта. Педагогіка*. 2011. Вип. 8. С. 27–31. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/8.pdf
6. Завгородня О. В. Вчитель як суб'єкт психологічного впливу: інтегративно-екзистенційний підхід. *Психологія педагогічної взаємодії: інтегративний підхід : монографія* / за ред. В. Л. Зливкова, С. О. Луконської. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2019. Розділ 5. С. 181–230. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718781/>
7. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.01.2017 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 37–38, ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20170101#Text>
8. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017, № 38-39, ст. 380. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
9. Савченко О. В. Мас-медіа. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018, оновл. 2023. [Електронний ресурс]. URL: <https://esu.com.ua/article-64254>
10. Національна рамка кваліфікацій. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
11. Ніколаєнко С., Ніколаєнко Св. Категорія психологічного впливу в психології. *Світогляд – Філософія – Релігія : збірник наукових праць*. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. Вип. 1 (1). С. 77–84. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/cb948008-fc7d-4ec0-ad68-1ae7b61892a8/content>
12. Ніколенко Л. М. Соціальна значущість ціннісних орієнтацій особистості у професійному становленні корекційного педагога. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2018. № 1 (15). С. 162–168. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2018-0-15-162-168>
13. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29.04.2015 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>
14. Садова І. І. Педагогічний вплив у структурі суб'єкт-суб'єктних відносин учителя і учнів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2013. Вип. 15. С. 268–273. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znp_2013_15_52

15. Стандарт вищої освіти: другий (магістерський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Магістр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 556. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/67331/

16. Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Бакалавр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота. *Міністерство освіти і науки України*. Київ, 2019. 18 с.

17. Чаплак Я. Психологічний вплив у науковій психології. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2011. Вип. 16 (2). С. 132–145. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpsf_2011_16\(2\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpsf_2011_16(2)_19)

18. Шлімакова І. І. Вплив як галузь психологічних досліджень: історіографічний та лексико-семантичний аспекти. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2017. Т. 7 : Екологічна психологія. Вип. 44. С. 315–323. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v7/i44/32.pdf>

References

1. Bohuslavska, O. H. (2016). Psykholohichniy vplyv ta zasoby protydyi nebazhanomu vplyvu: praktychni aspekty [Psychological influence and means of counteracting unwanted influence: practical aspects]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Humanitarian Bulletin of the Zaporizhzhia State Engineering Academy*, (67), 203–213. DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2016.86757> [in Ukrainian].

2. Bryk, O. M. (2019). Psykholohiia vplyvu: kliuchovi poniattia temy [Psychology of influence: key concepts of the topic]. In: A. M. Hirnyk, L. V. Kopets (Eds.), *Psykhologo-pedahohichniy praktykum: metodychnyi posibnyk – Psychological and pedagogical workshop: methodological guide*. (Vol. 4, pp. 13–18). Kyiv : Direkt Lain. Retrieved from <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e0480024-2304-413a-9e52-43e5f53588a0/content> [in Ukrainian].

3. Pro media : Zakon Ukrainy vid 13.12.2022 r. № 2849-IX [About media: Law of Ukraine dated 13.12.2022 No. 2849-IX]. (2023). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*, № 47-50, st. 120. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20> [in Ukrainian].

4. Vykhovannia tsinnosti osobystosti: yevropeyskyi vektor ta natsionalnyi kontekst [Education of personal values: European vector and national context]. (2023). Avt. kol.: N. Bezliudna, V. Boichenko, O. Bialyk ta in.; za red. O. M. Kobernyka. Uman : Vizavi [in Ukrainian].

5. Vroniuk, I. V. (2011). Psykhologo-pedahohichniy vplyv uchytelia na uchniv yak intehralna skladova uspishnosti vykladatskoi diialnosti [The psychological and pedagogical influence of the teacher on students as an integral component of the success of teaching activities]. *Nauka i osvita. Pedahohika – Science and education. Pedagogy*, (8), 27–31. Retrieved from https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/8.pdf [in Ukrainian].

6. Zavhorodnia, O. V. (2019). Vchytel yak subiekt psykholohichnoho vplyvu: intehratyvno-ekzystentsiinyi pidkhid [The teacher as a subject of psychological influence: an integrative-existential approach]. In: Zlyvkova V. L., Lukomska S. O. (Eds.), *Psykhologiia pedahohichnoi vzaiemodii: intehratyvnyi pidkhid – Psychology of pedagogical interaction: an integrative approach*. (Section 5, pp. 181–230). Kyiv : Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718781/> [in Ukrainian].

7. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.01.2017 r. № 1556-VII [On Higher Education: Law of Ukraine dated 01.01.2017 r. No. 1556-VII]. (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*, № 37–38, st. 2004. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20170101#Text> [in Ukrainian].

8. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII [On Education: Law of Ukraine dated September 5, 2017 No. 2145-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*, № 38-39, st. 380. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].

9. Savchenko, O. V. (2023). Mas-media [Mass media]. In: *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy – Encyclopedia of Modern Ukraine*. Redkol.: I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskyi, M. H. Zhelezniak ta in. Kyiv : Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. [Electronic resource]. Retrieved from <https://esu.com.ua/article-64254> [in Ukrainian].

10. Natsionalna ramka kvalifikatsii [National Qualifications Framework]. [Electronic resource]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p> [in Ukrainian].

11. Nikolaienko, S., & Nikolaienko, Sv. (2011). Kategoria psichologichnoho vplyvu v psichologii [Category of psychological influence in psychology]. *Svitohliad – Filosofiia – Relihiia: zbirnyk naukovykh prats – Worldview – Philosophy – Religion: collection of scientific works*. (Vol. 1 (1), pp. 77–84). Sumy : DVNZ “UABS NBU”. Retrieved from <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/cb948008-fc7d-4ec0-ad68-1ae7b61892a8/content> [in Ukrainian].
12. Nikolenko, L. M. (2018). Sotsialna znachushchist tsinnisnykh oriientsii osobystosti u profesiinomu stanovlenni korektsiinoho pedahoha [The social significance of the value orientations of the individual in the professional formation of the correctional teacher]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia “Pedahohika i psicholohiia”. Pedahohichni nauky – Bulletin of Alfred Nobel University. Series “Pedagogy and Psychology”*. *Pedagogical Sciences*, 1 (15), 162–168. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2018-0-15-162-168> [in Ukrainian].
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.04.2015 r. № 266 “Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 29, 2015 No. 266 “On approval of the list of fields of knowledge and specialties for which higher education candidates are trained”]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p> [in Ukrainian].
14. Sadova, I. I. (2013). Pedahohichniy vplyv u strukturi subiekt-subiektnykh vidnosyn uchytelia i uchniv [Pedagogical influence in the structure of subject-subject relations of the teacher and students]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka – Pedagogical education: theory and practice*, (15), 268–273. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2013_15_52 [in Ukrainian].
15. Standart vyshchoi osvity: druhyi (mahisterskyi) riven vyshchoi osvity Mahistr, haluz znan 23 Sotsialna robota, spetsialnist 231 Sotsialna robota. Zatverdzheno ta vvedeno v diiu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 24.04.2019 r. № 556 [Standard of higher education: second (master's) level of higher education, degree of higher education Master, field of knowledge 23 Social work, specialty 231 Social work. Approved and put into effect by Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 556 dated 24 April 2019]. Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/67331/ [in Ukrainian].
16. Standart vyshchoi osvity: pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity, stupin vyshchoi osvity Bakalavr, haluz znan 23 Sotsialna robota, spetsialnist 231 Sotsialna robota [Standard of higher education: first (bachelor) level of higher education, degree of higher education Bachelor, field of knowledge 23 Social work, specialty 231 Social work]. (2019). *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy* [in Ukrainian].
17. Chaplak, Ya. (2011). Psichologichniy vplyv u naukovi psichologii [Psychological influence in scientific psychology]. *Zbirnyk naukovykh prats: filosofiia, sotsiologiia, psichologiia – Collection of scientific works: philosophy, sociology, psychology*, 16 (2), 132–145. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpsf_2011_16\(2\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpsf_2011_16(2)_19) [in Ukrainian].
18. Shlimakova, I. I. (2017). Vplyv yak haluz psichologichnykh doslidzhen: istoriografichniy ta leksyko-semantichniy aspekty [Influence as a branch of psychological research: historiographical and lexical-semantic aspects]. *Aktualni problemy psichologii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psichologii imeni H. S. Kostiuka NAPON Ukrainy – Current Issues in Psychology: Collection of Scientific Papers of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine G. S. Kostyuk Institute of Psychology*, 7 (44), 315–323. Retrieved from <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v7/i44/32.pdf> [in Ukrainian].

Невеля А. О. Вплив ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників: сутність та зміст поняття

У статті розкрито сутність і зміст міждисциплінарного поняття «вплив ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників». Зазначається, що означене поняття поєднує у собі такі ключові поняття, як: вплив, ЗМІ, ціннісні орієнтири та соціальний працівник, є міждисциплінарним, а його зміст будується на аксіологічному, психологічному, технологічному, педагогічному та соціальному аспектах. Аксіологічний аспект відображає сучасні підходи до структури цінностей особистості та її ціннісних орієнтирів; психологічний аспект відображає сутність впливу на формування цінностей і ціннісних орієнтирів особистості; технологічний – засоби впливу, зокрема такий засіб впливу як сучасні ЗМІ; педагогічний аспект відображає процес підготовки майбутніх соціальних працівників, який уможливорює організацію цілеспрямованого впливу ЗМІ на формування ціннісних орієнтирів майбутніх соціальних працівників; соціальний аспект дозволяє проаналізувати специфіку й особливості професійної діяльності соціального працівника в аксіологічному аспекті як діяльність соціального служіння. Зроблено висновок, що погляд на цінності як регулятор життєдіяльності людини є найбільш продуктивним з точки зору активності людини, її самореалізації і самоствердження у житті і професійній діяльності.

Ключові слова: психологічний вплив, педагогічний вплив, засоби масової інформації, медіа, ціннісні орієнтири, соціальний працівник.

Nevelia A. O. The influence of the media on the formation of value guidelines of future social workers: the essence and content of the concept

The article reveals the essence and content of the interdisciplinary concept of “the influence of the media on the formation of value guidelines of future social workers”. It is noted that this concept combines such key concepts as: influence, media, value guidelines and social worker, is interdisciplinary, and its content is based on axiological, psychological, technological, pedagogical and social aspects. The axiological aspect reflects modern approaches to the structure of values of the individual and his value guidelines; the psychological aspect reflects the essence of the influence on the formation of values and value guidelines of the individual; technological – means of influence, in particular such a means of influence as modern media; the pedagogical aspect reflects the process of training future social workers, which makes it possible to organize the purposeful influence of the media on the formation of value guidelines of future social workers; the social aspect allows to analyze the specifics and features of the professional activity of a social worker in the axiological aspect as the activity of social service. It is concluded that the view of values as a regulator of human life is the most productive from the point of view of human activity, self-realization and self-affirmation in life and professional activity.

Key words: psychological influence, pedagogical influence, mass media, media, value guidelines, social worker.

Дата першого надходження статті до видання: 11.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.03.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

